

Vergaderjaar 2013–2014

21 501-07

Raad voor Economische en Financiële Zaken

Nr. 1094

BRIEF VAN DE MINISTER VAN FINANCIËN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 30 oktober 2013

Onlangs verscheen het formele voortgangsrapport van de Europese Commissie over de implementatie van de beleidsmaatregelen waaraan Portugal zich heeft gecommitteerd in het kader van het leningenpakket van het IMF en de Europese faciliteiten, EFSF en EFSM. Het rapport is gebaseerd op de uitkomsten van een gezamenlijke missie van het IMF, de Europese Commissie en de ECB («de Trojka») naar Lissabon van 16 september tot 3 oktober jl. voor de gecombineerde achtste en negende voortgangsrapportage. De achtste missie was op verzoek van Portugal uitgesteld vanwege de politieke onrust tussen regeringspartijen in juli. De Trojka besloot daarom de achtste en de negende voortgangsmissie te combineren.

Op basis van het voortgangsrapport besluit de Commissie over de uitkering van de volgende tranche uit het EFSM. Daarnaast zijn de conclusies van dit voortgangsrapport leidend bij de beslissing van de lidstaten van het eurogebied over de uitkering van een volgende EFSF tranche. De tranche is in totaal 5,6 miljard euro, waarvan in totaal 3,7 miljard euro afkomstig is van de Europese faciliteiten en circa 1,9 miljard euro van het IMF.

Door middel van deze brief wil ik de Tweede Kamer informeren over de uitkomsten van het voortgangsrapport. Het volledige rapport is op het moment van schrijven nog niet openbaar. Op 3 oktober jl. gaf de Trojka een gezamenlijke publieke verklaring af over de conclusies van de voortgangsmissie, deze treft u in de bijlage¹.

De conclusies van de voortgangsrapportage

De Trojka oordeelt dat Portugal voldoet aan de voorwaarden voor vrijgave van de volgende leningentranche. De overeengekomen budgettaire, structurele, en financiële sector maatregelen zijn in voldoende mate

¹ Ter inzage gelegd bij het Centraal Informatiepunt Tweede Kamer.

uitgevoerd. Over het geheel genomen ligt het programma op schema en de eerste tekenen van economisch herstel worden zichtbaar. De Portugese autoriteiten blijven geïnteresseerd aan het programma, ondanks politieke uitdagingen in dit derde jaar van het programma.

Economische situatie

De economische groeiramingen voor 2013 en 2014 zijn opwaarts bijgesteld met respectievelijk 0,5% en 0,2%. De economie krimpt dit jaar met –1,8% en zal in 2014 naar verwachting met 0,8% groeien. De werkloosheid daalde na de piek van 17,6% begin dit jaar, naar 16,5% in augustus. Verder zet de aanpassing naar export geïnteresseerde groei voor het derde jaar op rij door en de lopende rekening bereikt dit jaar een surplus van 1% BBP. Dit is voornamelijk het gevolg van een sterker dan verwachte groei van de export, maar wordt ook veroorzaakt door de achterblijvende import vanwege een laag niveau van de binnenlandse vraag.

Budgettaire beleid

Naar aanleiding van het vorige voortgangsrapport is het tekortpad voor Portugal aangepast². De tekortdoelstellingen zijn nu 5,5% BBP voor 2013 en 4,0% BBP voor 2014. De doelstelling van 5,5% BBP in 2013 ligt binnen bereik, waarbij de kosten van herkapitalisatie van banken buiten beschouwing zullen worden gelaten³. De Trojka geeft aan dat Portugal voortgang heeft geboekt met het versterken van de controle op de uitgaven en dat de belastinginkomsten robuust zijn. Sommige delen van de begroting 2013 konden niet volgens plan worden uitgevoerd, o.a. doordat het Constitutionele Hof enkele maatregelen ongrondwettig verklaarde. Portugal heeft dit geadresseerd met een aanvullende begroting voor 2013.

Op 15 oktober presenteerde de Portugese regering de begroting voor 2014. Met deze begroting committeert Portugal zich aan de tekortdoelstelling van 4,0% BBP. Portugal neemt voor 3,9 miljard aan consoliderende maatregelen, waarvan meer dan 70% bestaat uit maatregelen die de overheidsuitgaven reduceren. Eerder dit jaar is een omvangrijke evaluatie van de overheidsuitgaven uitgevoerd met als doel het openbaar bestuur te moderniseren, de houdbaarheid van het pensioenstelsel te verbeteren en duurzame kostenbesparingen bij een aantal ministeries te bewerkstelligen. Volgend op deze evaluatie heeft de Portugese regering specifieke maatregelen aangekondigd, waarvan een deel nu is opgenomen in de begroting voor 2014.

Structurele maatregelen

De programma-agenda voor structurele hervormingen is vergevorderd. Er is met name voortgang geboekt op de arbeidsmarkt en justitie. De hervorming van de rechterlijke macht die voorzien was onder het programma is bijna voltooid. De Trojka wijst op de geslaagde hervormingen, zoals het nieuwe Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, die de efficiëntie van het rechtssysteem aanzienlijk verbeteren. Verder zal Portugal een hervorming van de vennootschapsbelasting invoeren in 2014. Deze hervorming draagt bij aan het groeiperspectief van Portugal, zonder de budgettaire doelstellingen uit het oog te verliezen.

² Hierover heb ik de Tweede Kamer destijds geïnformeerd per brief met Kamerstuk 21 501-07, nr. 1018, d.d. 22 maart 2013.

³ Dit betreft een kapitaalinjectie van 0,9% BBP in de bank BANIF.

Financiële sector maatregelen

De Trojka concludeert dat de solvabiliteit en liquiditeit van banken verder zijn versterkt. Alle banken voldoen aan de *Core Tier 1* programmadoelstelling van 10% en op sectorniveau is deze ratio zelfs verbeterd naar 11,9%, wat enig comfort biedt in de omgang met de verwachte verslechtering van de leningenportfolio. Verder is het opzetten van crisisinstrumenten bijna voltooid. Portugal had aanvankelijk geen resolutiemechanisme voor banken. Inmiddels zijn de benodigde instituties opgezet en is het resolutiefonds operationeel. Portugal is nu bezig om de wetgeving voor herkapitalisatie aan te passen aan nieuwe Europese regels voor staatssteun. Los van de positieve ontwikkelingen blijft de winstgevendheid van banken zwak en komt de kredietverschaffing aan het midden- en kleinbedrijf (MKB) nog niet goed op gang. Portugal bekijkt nu de mogelijkheden voor diversificatie van financieringsbronnen voor de private sector.

Markttoegang

Na de succesvolle veiling van een 10-jaars staatsobligatie in mei, liep de 10-jaarsrente op staatsobligaties op tot boven de 7%, o.a. door de onrustige politieke situatie tijdens de zomermaanden en de uitspraak van het Constitutionele Hof waarbij opnieuw enkele maatregelen ongrondwettig werden verklaard. Dit onderstreept dat markttoegang voor Portugal sterk afhangt van de politieke inzet om het programma te implementeren. Het feit dat Portugal gecommitteerd blijft aan de doelstellingen voor het overheidstekort en de implementatie van structurele hervormingen zijn positieve signalen voor de markt. Inmiddels is de 10-jaarsrente gedaald en schommelt nu rond de 6,4%. Portugal heeft de financieringsbehoefte voor 2013 gedekt en hoeft pas in tweede kwartaal van 2014 weer naar de markt.

Conclusie

Naar het oordeel van de Europese Commissie en de ECB voldoet Portugal aan de eisen die zijn gesteld voor vrijgave van de volgende leningentranche van in totaal 5,6 miljard euro. Hiervan is 3,7 miljard euro afkomstig van het EFSM en EFSF en ca. 1,9 miljard euro van het IMF. Dit is een gecombineerde tranche, gekoppeld aan de achtste en de negende voortgangsmissie. Nederland onderschrijft het oordeel van de Trojka en is voornemens in te stemmen met vrijgave van het EFSF deel van de tranche, in samenhang met de voorziene instemming van de IMF Board op 8 november met de uitkering van de 1,9 miljard euro van het IMF aan Portugal.

Ik hoop u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben.

De Minister van Financiën,
J.R.V.A. Dijsselbloem